

drøftelse om en styrket demokratisk kontrol med efterretningstjenesterne.

Socialdemokratiet kan altså ikke på det foreliggende grundlag støtte forslaget, men vi ser frem til, at regeringen indleder disse drøftelser med partierne og herefter fremkommer med forslag til ændring af kontrolloven i løbet af den kommende folketingssamling.«

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg er hverken fornærmet eller mismodig eller pessimistisk, så slap nu af! Det eneste, jeg har gjort opmærksom på, er, at på nogle af de centrale områder synes jeg der har været for svage svar fra regeringen, men det kan vi formentlig finde ud af, når vi skal forhandle om det her. Det håber jeg som sagt.

Man skal kende rammerne, siger fru Elisabeth Arnold. Jamen jeg er da helt med på, at det er vigtigt at få en lovgivning om det her, men jeg synes stadig væk, at én ting er en lovgivning om rammerne for PET og en anden og nok så vigtig ting er, at man får mulighed for efterfølgende at kontrollere, at PET faktisk holder sig inden for rammerne. Og det er dér, hele problemet er, og det har intet at gøre med et nederdrægtigt retssyn; det har noget at gøre med, at det er en hemmelig tjeneste, og at man i øjeblikket ikke ved, hvad der foregår i disse hemmelige tjenester.

Det er hele problemet i det her, og derfor er det fundamentalt nødvendigt, at den demokratiske kontrol styrkes, og at man i den sammenhæng får de kontrolbeføjelser, der er nødvendige.

Som sagt håber jeg det bedste, men jeg må sige, at med de vage besvarelser, der er kommet fra regeringen, er jeg ikke optimistisk, men man har jo altid lov til at prøve at få det vendt, og derfor går vi selvfølgelig til forhandlinger med regeringen, når der til sin tid skal forhandles om det her.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Den fg. formand (Grete Schødt):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsi-

gelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 36:

Forslag til folketingsbeslutning om en uvildig undersøgelse af Politiets Efterretningstjenestenes aktiviteter.

Af Holger K. Nielsen (SF) m.fl.
(Fremsat 22/4 98).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Frank Jensen):

Med dette beslutningsforslag lægger SF op til, at der skal gennemføres en uvildig undersøgelse af Politiets Efterretningstjenestenes virksomhed inden for det politiske og det arbejdsfaglige område.

Debatten om en sådan bagudrettet undersøgelse af PET har allerede løbet over flere måneder, og derfor er det for så vidt tilfredsstillende, at SF med dette beslutningsforslag giver os lejlighed til også at få en drøftelse om dette spørgsmål her i salen.

Regeringen kan som bekendt ikke støtte tanken om en bagudrettet undersøgelse af PET. Efter regeringens opfattelse er der i et moderne, demokratisk samfund brug for en tæt ekstern kontrol med efterretningstjenesterne, ligesom der bør være klare og offentligt kendte regler for efterretningstjenesternes virksomhed.

Derfor vil regeringen tage initiativ til politiske drøftelser med Folketingets partier om en styrket demokratisk kontrol med efterretningstjenesterne, og derfor har regeringen nedsat et sagkyndigt udvalg vedrørende efterretningstjenesterne, som bl.a. skal gennemgå og vurdere principperne for registrering og udarbejde forslag til en samlet lovregulering af PET's virksomhed.

Udvalget skal endvidere meget hurtigt afgive en forlods delbetænkning om, hvorvidt der kan etableres en særlig oplysningsordning, der giver adgang til historiske oplysninger om efterretningstjenesternes registreringer i en

afsluttet periode, f.eks. frem til murens fald i 1989.

Når regeringen ikke kan gå ind for en bagudrettet undersøgelse, er der altså på ingen måde tale om, at vi ønsker at lægge låg på debatten og lade tingene køre videre i uændrede baner. Tværtimod er der med kommissoriet for Udvalget om Efterretningstjenesterne lagt op til en ganske vidtgående ændring, som vil skabe åbenhed omkring, hvordan PET arbejder, og samtidig lægge faste og klare retningslinjer for tjenesternes virksomhed.

Når regeringen ikke kan gå ind for en bagudrettet undersøgelse, skyldes det flere forhold:

En bagudrettet undersøgelse, der skal gå mange år tilbage, vil kræve mange ressourcer, og der vil formentlig gå adskillige år, før den vil være afsluttet. Og skal undersøgelsen gennemføres for lukkede døre – og det bør den – vil det kræve et særligt lovgrundlag, og vi vil derfor formentlig være et godt stykke inde i 1999, før undersøgelsen overhovedet kan påbegyndes.

Dertil kommer, at det mildt sagt ikke er hensigtsmæssigt at igangsætte en bagudrettet undersøgelse lige efter, at et nyt udvalg om efterretningstjenesterne er startet. For skal arbejdet i det sagkyndige udvalg i en sådan situation sættes i stå og afvente, at den bagudrettede undersøgelse og dens konklusioner foreligger? I så fald vil vi være flere år inde i det ny årtusind, før vi på grundlag af udvalgets arbejde på ny kan begynde at lovgive om Politets Efterretningstjeneste.

Eller er meningen, at undersøgelsen og det sagkyndige udvalgs arbejde skal køre samtidig? Det kan vist ikke undgå at blive ret kaotisk både for undersøgelseskommissionen og for det sagkyndige udvalg, hvis de skal køre parallelt. Og i alle tilfælde bliver det en næsten umulig situation for PET, som næppe vil få tid til andet end at fremskaffe materiale og besvare spørgsmål fra henholdsvis undersøgelseskommissionen og udvalget.

I en sådan situation skal vi i alle tilfælde ikke regne med at have nogen reel efterretningstjeneste i en del år frem.

Jeg tror heller ikke, at man skal have store forventninger til resultatet af en undersøgelseskommissions arbejde, for jeg forstår, at undersøgelsen ifølge SF's forslag skal gå langt tilbage i tiden, i alle tilfælde 20 år og formentlig endnu længere. Store dele af det skriftlige materiale vil derfor være destrueret efter de regler, der gælder for PET, og undersøgelseskommissionen vil

altså skulle bygge på et meget ufuldstændigt og tilfældigt dokumentationsmateriale kombineret med afhøringer af mennesker, der skal forklare, hvad der nøjagtigt skete og hvorfor i den og den sag for 10, 15, 20 år siden.

Mon ikke en undersøgelseskommission stillet over for de fleste spørgsmål, hvor der er modstridende udsagn og bevislighed, må læne sig tilbage og konstatere, at det på et sådant grundlag ikke er muligt at nå frem til en sikker konklusion.

På baggrund af det, jeg har sagt, er det min opfattelse, at en bagudrettet undersøgelse kun bør gennemføres, hvis der foreligger klare grunde for det.

En bagudrettet undersøgelse må forudsætte, at der foreligger oplysninger, der tyder på eller giver mistanke om, at PET er gået ud over sine beføjelser og har tilsidesat de regler og retningslinjer, der af Folketinget eller regeringen er fastlagt for tjenestens virksomhed. Og efter regeringens opfattelse er der hverken i PET's redegørelse eller i den offentlige debat, vi har haft gennem de seneste måneder, fremkommet oplysninger, der peger i retning af en sådan handling måde fra PET's side.

Som situationen er i dag, finder regeringen derfor ikke grundlag for en bagudrettet undersøgelse.

Jeg vil gerne samtidig fremhæve, at der nu er nedsat et udvalg vedrørende efterretningstjenesterne, og her skal man som en særlig hastende delopgave overveje, om der kan udformes en oplysningsordning, der giver adgang til oplysninger om efterretningstjenesternes registreringer i perioden frem til 1989.

Udvalgets opgave er altså ikke alene orienteret mod en fremtidig nyregulering. Og der er grund til at være opmærksom på, at den del af udvalgets opgaver formentlig på flere måder vil kunne tjene samme formål som en bagudrettet undersøgelse.

Kan der gennemføres en historisk oplysningsordning, vil der derfor først skulle ske en oplysning om centrale dele af PET's virksomhed fra før 1989. Hertil kommer, at udvalget i forbindelse med overvejelserne om en sådan ordning må skaffe sig overblik over, hvilke typer oplysninger om PET's tidligere aktiviteter, tjenesten fortsat ligger inde med.

Udvalgets arbejde med denne del af dets opgave vil altså i sig selv kunne tilvejebringe oplysninger, der kan belyse PET's arbejde og

virksomhed i 1980'erne og eventuelt i tidligere perioder.

Så helt i tråd med de ønsker, der har været tilkendegivet både fra hr. Holger K. Nielsen og fra hr. Søren Søndergaard under den tidligere debat, vil det udvalg, der nu er nedsat – med en formand i spidsen, som er direkte udpeget af Højesteret, som er noget af det mest uvildige, man overhovedet kan finde i dette land, og med en lang række uafhængige eksperter fra vore højere læreanstalter – altså få mulighed for at gå det her igennem og se på det historiske materiale og kunne tilvejebringe et sådant grundlag. Og det vil altså give den bagudrettede aktivitet, der knytter sig ikke blot til 1980'erne, men måske også til tidligere perioder.

Jeg vil gerne til slut gentage det gamle ord-sprog, at man som bekendt aldrig skal sige aldrig, for der foregår for tiden en omfattende aktivitet omkring PET, og Retsudvalget har stillet et meget stort antal spørgsmål, og PET og Justitsministeriet forsøger så godt, som det nu er muligt, at undersøge og besvare disse spørgsmål.

Også arbejdet i Udvalget vedrørende Efterretningsstjenesterne vil som nævnt kræve undersøgelser af og oplysninger om PET's virksomhed igennem årene.

Så ingen kan vel udelukke – heller ikke jeg – at der gennem disse undersøgelser eller på anden måde fremkommer nye oplysninger af en anden karakter end dem, der har været fremme indtil nu.

I så fald kan spørgsmålet om en bagudrettet undersøgelse komme til at stille sig i et helt nyt lys. Men som situationen er i dag, er der efter regeringens opfattelse ikke grundlag for en bagudrettet undersøgelse.

Regeringen kan altså ikke tilslutte sig SF's beslutningsforslag.

Jacob Buksti (S):

Lad mig indledningsvis slå fast, at Socialdemokratiet ikke er modstander af, at Politiets Efterretningsstjenesters aktiviteter undersøges. Og vi er således heller ikke modstandere af, at der i givet fald, om nødvendigt, gennemføres en såkaldt uvildig undersøgelse. Vi mener blot, at man bliver nødt til at tage udgangspunkt i de særlige vilkår, der eksisterer på dette område, både når det gælder det arbejde, efterretnings-tjenesten nødvendigvis må udføre: de tavsheds-

belagte sager og registreringen samt sletningen af oplysninger og andet materiale.

Derfor har det hele tiden været vores opfattelse, at undersøgelsen må starte med, at vi anvender de almindelige kanaler i Folketinget, dvs. Folketingets Retsudvalg og det særlige kontroludvalg, altså Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningsstjenesterne, til at stille alle relevante spørgsmål. Og så må vi studere svarene og se, om de giver anledning til overvejelser om nye undersøgelser eller nye spørgsmål. Det samme gælder med hensyn til sager, der rejses i pressen.

Vi mener ikke, at der indtil nu er fremkommet oplysninger, der rimeliggør, at man på nuværende tidspunkt gennem særlig lovgivning etablerer en kommissionsdomstol – for det er jo det, der i givet fald vil være tale om – men vi udelukker så absolut ikke, at der kan opstå en situation, hvor det vil være nødvendigt.

Vi har i den forbindelse noteret os, at regeringen – sådan som vi netop har været inde på under et tidligere beslutningsforslag – vil tage initiativ til en styrket demokratisk kontrol med efterretningsstjenesterne, og at regeringen har nedsat et sakkyndigt udvalg, der skal gennemgå og vurdere principperne for registrering og fremkomme med et forslag til en samlet lovregulering af PET's virksomhed.

I den forbindelse skal udvalget også fremkomme med forslag til, hvordan der kan etableres en særlig oplysningsordning, der giver adgang til historiske oplysninger om efterretningsstjenesternes registreringer tidligere, f.eks. frem til murens fald i 1989.

Vi er overbeviste om, at hvis udvalget i sin efterforskning af eventuelle historiske oplysninger eller sin gennemgang af tidligere tiders procedurer skulle støde på informationer eller materiale, der kræver en større undersøgelse, vil en sådan også blive foranstaltet.

Vi er således enige med regeringen i, at den naturlige vej må være, at det først klarlægges, hvorledes en procedure for oplysninger om historiske forhold kan fastlægges, før en eventuel bagudrettet undersøgelse foranstalles, idet det forskellige arbejde ellers vil kunne komme til at blokere for hinanden.

Socialdemokratiet kan derfor ikke støtte det konkrete forslag. Men vi følger udviklingen meget nøje, og skulle der dukke nye, alvorlige oplysninger op, som afgørende ændrer det nuværende billede, vil vi ikke tøve med, at de

relevante bagudrettede undersøgelser gennemføres.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

For at undgå misforståelser vil jeg starte med at sige tak til Socialdemokratiets ordfører for dette indlæg. Jeg synes, det var en fantastisk god melding, at Socialdemokratiet er indstillet på, at der foretages en uvildig undersøgelse, og ikke på forhånd blokerer for en sådan uvildig undersøgelse, men er indstillet på det og følger sagen nøje. Det er flot.

Men fordi der bliver brugt den formulering, at »hvis nye oplysninger dukker op«, vil jeg gerne høre, om den socialdemokratiske ordfører måske kunne udbygge lidt, hvad der menes med »nye oplysninger«, for det problem, som jeg synes vi har på nuværende tidspunkt i Retsudvalget, er, at vi kan konstatere, at en række af de svar, som bliver givet, er faktisk forkerte – faktisk forkerte – og at vi samtidig kan konstatere, at Efterretningstjenestens hukommelse er fantastisk selektiv.

Når det f.eks. handler om, hvorvidt man har kopieret nøgler til at komme ind i lokaler med, hvor man ikke har noget at gøre, så kan man intet huske, men når det gælder spørgsmålet om, hvorvidt en socialdemokratisk SiD'er har henvendt sig til Efterretningstjenesten den ene eller den anden dag, så har man en meget præcis hukommelse – en meget præcis hukommelse – og derfor har vi oplevet, at det er svært at komme til bunds i nogle af de sager, og det er derfor, jeg ligesom fisker lidt. For hvis vi fortsat er i den situation, at vi ikke rigtig får svar fra Efterretningstjenesten – for det er jo den, der videregiver svarene til Justitsministeriet – er det så sådan noget, der kan være med til at gøre, at Socialdemokratiet, når tiden er inde, vil overveje, om der skal foretages en uvildig undersøgelse?

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Jeg skal da også gerne starte med at anerkende, at hr. Søren Søndergaard faktisk hørte, hvad jeg sagde, for det har været lidt svært at trænge igennem over for pressen med, at det har været holdningen hele tiden.

Og det er præcis, som hr. Søren Søndergaard siger: at vi vil vurdere de svar, der kommer, for vi har en række af de samme problemer, som hr. Søren Søndergaard har. Men det må komme

an på den samlede vurdering af, hvad det fører til, og hvad problemet er. Og nogle af spørgsmålene vil jo blive fulgt op i Retsudvalget, andre vil blive fulgt op i Kontroludvalget, og andre vil blive fulgt op i drøftelser med ministeren. Men det kommer an på den samlede vurdering.

Jeg tror ikke, der er nogen almindeligt seriøs person her i Tinget, der kan sige, hvornår nok er nok, men vi er da meget opmærksomme på det, for det er da også generende for os. Der er da ikke nogen, som det er mere generende for at have sådan nogle ting kørende end os – og justitsministeren, er jeg sikker på – men som vi har været inde på tidligere, er det altså et retssamfund, vi lever i, og det er ligesom det udgangspunkt vi må have. Men vi er altså meget opmærksomme på det, og vi vil også gerne inspireres af samtaler med hr. Søren Søndergaard om, hvornår nok er nok.

Den fg. formand (Grete Schødt):

Fru Birthe Rønn Hornbech i ordførerrækken.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Der kræves en uvildig undersøgelse, men der er jo undersøgelser i stribevis, som er i gang med alle de spørgsmål, der er stillet i Retsudvalget, og som vi skal have svar på, og i det udvalg, som ministeren har nedsat, så jeg vil stiltfærdigt spørge forslagsstillerne: Hvad er det egentlig, man vil? Skal det være sådan, at hver gang der er et partsindlæg i pressen, hvor kun synspunkter fra den ene side fremføres, skal vi her i Folketinget til at foranstalte undersøgelser 20 år tilbage?

Det har sikkert interesse for historikerne, men er det det, der skal være Folketingets arbejde fremover? Og skal vi, fordi der er konstateret lovovertrædelser i andre landes efterretningstjenester, så straks fare frem med en mistænkeliggørelse af vores eget politi?

Så jeg vil spørge forslagsstillerne: Er der nogen ansvarlig myndighed i dette land, der seriøst har kunnet rejse tvivl om, hvorvidt Politiets Efterretningstjeneste har begået noget ulovligt?

Ja, jeg forstår på hr. Holger K. Nielsen, at når tingene ikke er undersøgt, så har man lov til at påstå det, men PET er en del af det danske politi, og politiets opgave er at efterforske og opklare forbrydelser og allerhelst forhindre dem. Og det, som specielt Politiets Efterretningstjeneste skal tage sig af, er at forhindre eller opklare de

farligste forbrydelser og holde øje med de farligste forbrydere for vores demokrati.

Det er jo, som det blev sagt af fru Elisabeth Arnold under behandlingen af det tidligere forslag, for så vidt udemokratiske midler, der tages i brug for at beskytte demokratiet. Jeg fik ikke sagt det lige så godt, men det er jo det, der er sagen. Og jeg sagde under det tidligere lovforslag, at efterretnings tjenester jo aldrig er behagelige, men desværre nødvendige, for de, der vil omstyrte vores demokrati, må nødvendigvis overvåges. Og som forbryder skal man ikke kunne gemme sig bag den omstændighed, at man tilfældigvis er medlem af et eller andet politisk parti. Det legitimerer ikke forbrydelser, at man er medlem af et lovligt politisk parti.

Det er jo også interessant at læse bemærkningerne til dette lovforslag, for der står, at PET skulle have afværget et politisk attentat, og så fristes man jo til at sige: Var det så ikke, fordi der ikke var overvågning nok, at man ikke kunne forhindre den forbrydelse? Er det altså i virkeligheden mere overvågning af politiske modstandere, man efterlyser?

Jeg skal gentage, hvad jeg tidligere har sagt: Vi mener, efterretningsvæsenet er nødvendigt, og vi ønsker et efterretningsvæsen, men vi har også affundet os med, at tiderne er ændret, så man skal have en parlamentarisk kontrol, og at man må indrette reglerne efter tiderne. Men en undersøgelse, der ser 20 år tilbage, og hvor de samme mennesker, som i dag har foretaget den undersøgelse, i tide og utide i Retsudvalget har forlangt, at politiet skal slette oplysninger, er egentlig komisk.

Vi er tilfredse med de tilsagn, ministeren har givet, om, at nu bliver tingene undersøgt i et udvalg, og vi er enige i de begrundelser, ministeren har givet for, at der ikke skal foretages en bagudrettet undersøgelse, for vi er ligesom ministeren optaget af det fremadrettede. Vi ønsker tidssvarende løsninger, men vi ønsker også, at det udvalg, der er nu nedsat, får ro, og vi ønsker ikke mindst, at Politiets Efterretnings-tjeneste får arbejdsro, for det tror vi de trænger til. Vi afventer derfor konklusionerne fra det udvalg, ministeren har nedsat, og ser så frem til de politiske drøftelser med ministeren.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Fru Birthe Rønn Hornbech efterlyser, om der på baggrund af de forskellige besvarelser, vi har

fået fra ministrene, kan konstateres ulovligheder foretaget af PET, og jeg skal derfor gøre fru Birthe Rønn Hornbech opmærksom på, at skatteministeren rent faktisk mener, at PET ikke har overholdt lovgivningen vedrørende inddrivelse af skat, når det drejer sig om betaling for de forskellige agenter, der er anvendt. Finder fru Birthe Rønn Hornbech ikke, at det er interessant?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu har Venstres ordfører været meget optaget af, at der ikke var nogen, der blev dømt på forhånd, og det kan jo være et ædelt formål. Derfor studser jeg også over bemærkningen:

»De, der vil omstyrte vores demokrati, må overvåges.«

Det var fru Birthe Rønn Hornbechs bemærkning. »De, der vil omstyrte vores demokrati, må overvåges.« Jamen det interessante spørgsmål er jo, hvem det er, der afgør, hvem der vil omstyrte vores demokrati. Er det noget, der sker efter en dommerkendelse? Er det noget, der sker efter et retsmøde? Er det noget, der overhovedet er nogen som helst retsgarantier i?

Hvis man så har overvåget folk i ti år og konstaterer, at det var der altså ikke grundlag for, fortæller man dem så bagefter, at det har man gjort, ligesom man har mulighed for i hvert fald ved telefonaflytninger? Gør man det? Eller er det bare sådan, at de, som nogle mener vil omstyrte vores demokrati, bare skal overvåges? Det er jo det, der er spørgsmålet.

Det, man kan konstatere, når fru Birthe Rønn Hornbech snakkede om overtrædelse af regler osv., er, at det eneste eksempel, vi har haft på infiltration, der er fremlagt – jeg tror, der er flere, de er så ikke kommet frem endnu, men de kommer – sker i den situation, at den ansvarlige minister ikke alene siger: Jeg har aldrig givet godkendelse til det, men den ansvarlige minister siger også: Hvis den sag var blevet forelagt for mig, ville jeg aldrig have givet godkendelse til den.

Er det ikke et problem for fru Birthe Rønn Hornbech, hvis hun sidder i sine hedeste ministerdrømme som kommende justitsminister og tænker på, at der i hendes ministerium foregår en masse ting, som hun er lodret imod, men som foregår alligevel? Kan det slet ikke bekymre fru Birthe Rønn Hornbech?

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg har indtil flere gange givet udtryk for, at efterretningsvæsen, overvågning af borgere ikke er rart. Det er ikke rart. Men det er desværre nødvendigt. Det er som led i en efterforskning af forbrydelser og ikke som led i politisk virksomhed. Der er altså desværre mennesker her i vort samfund, der ved handlinger, udtalelser og på anden måde – efter hvad politiet erfarer – skaber en mistanke om, at man vil begå disse alvorlige forbrydelser, som er beskrevet i straffeloven. Det er det, vi taler om.

Men jeg kan forstå nu på forslagsstillerne med det indlæg, der kom fra fru Anne Baastrup, at det hele – det hele – handler i virkeligheden om, at PET måske har glemt at indberette et par agenter, der har fået nogle håndøre. Nu synes jeg, vi fik sat sagen i det rette perspektiv.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jo, men jeg går da ud fra, at også partiet Venstre mener, at sorte penge er et problem, selv om det er PET, der udbetaler dem.

Men derudover besvarede fru Birthe Rønn Hornbech jo ikke hr. Søren Søndergaards spørgsmål. Hun gik jo fuldstændig udenom. Hun sagde bare: Det er ubehageligt, det er ikke spor rart osv. Nej, det er det da bestemt ikke, men så meget desto mere grund er der vel til at interessere sig mere for det. Hele det fundamentale spørgsmål er jo netop, at det her jo ikke foregår efter de almindelige regler i et retssamfund. Det er jo hemmeligt det her. Det er jo fuldstændig hemmeligt, og der er nogle, der bestemmer, hvem der skal overvåges for at opklare forbrydelser.

Stadig væk vil jeg godt høre fru Birthe Rønn Hornbechs besvarelse af – De Konservative har svaret på det – om det virkelig kan være et led i en opklaring af forbrydelser, at man i årevis har registreret og overvåget SAP. Det er jo fuldstændig ud i den blå luft, helt uden for enhver fornuft. Det ved fru Birthe Rønn Hornbech også udmærket at det er, og at det ikke er almindelig politimæssigt arbejde. Det er noget fuldstændig andet. Og hun skylder stadig væk at forklare os, om det ikke er rimeligt, at man får en nærmere undersøgelse af den slags ting.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Der er nogle helt fundamentale forskelle i vores opfattelse. Efter vores opfattelse må en efterretningsstjeneste i sagens natur være hemmelig, og der kan være noget, som de embedsmænd af den grund netop ikke kan udtale sig om. Det berettiger altså ikke SF og hr. Holger K. Nielsen til hele tiden at rejse mistanke om, hvorvidt polititjenestemænd i PET nu har overtrådt reglerne eller ej, når der overhovedet ikke er grund for det, og det er jo det, vi taler om i dag.

Nu taler hr. Holger K. Nielsen så om sorte penge, og jeg forstår altså, at det er de lomme penge, som PET måske ikke har indberettet. Jamen jeg synes, man skal holde sig på det niveau, så kan man se komikken i, hvad det er, hr. Holger K. Nielsen og partiet møder op med i dag. Tænk, at man vil være bekendt at bruge det som et argument, at der måske er nogle, der har fået lomme penge, og at man har glemt at fortælle skattevæsenet det.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Somme tider må man ønske, at man havde to hoveder at holde sig til, når man hører indlæggene fra partiet Venstre her i dag.

Det handler jo ikke om nogen lomme penge fra PET, men stadig væk synes jeg, at sorte penge er et problem, men det er slet ikke det, det drejer sig om. Det drejer sig om, at man tilsyneladende har haft en stat i staten, at man tilsyneladende har haft en aktivitet, der ligger uden for ethvert formål, som kan begrundes at være fornuftigt. Det vil vi godt have undersøgt, men det kan jeg forstå, at det vil partiet Venstre ikke være med til. Det er så o.k., sådan er det. Så indrøm dog det i stedet for at køre den dér lidt billige argumentation om, at det bare er et spørgsmål om nogle håndøre.

Fru Birthe Rønn Hornbech ved udmærket godt, at vi ligesom andre partier her i Folketinget, regeringspartierne og andre partier, har et seriøst ønske om at få en diskussion af, hvad der er sket, et seriøst ønske om at få mere demokratisk kontrol med et efterretningsvæsen, som vi mener er nødvendigt, men som så sandelig også af den grund, især af den grund, må underlægges en ordentlig demokratisk kontrol. Men jeg kan forstå på fru Birthe Rønn Hornbech, at alt skal være, som det er i øjeblikket, at ethvert forslag til ændring af tingenes tilstand er udtryk for, at man vil undergrave den måde,

det fungerer på. Det er jo virkelig fantastisk at høre den argumentation fra partiet Venstre.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg stillede jo Venstres retspolitiske ordfører et relativt simpelt spørgsmål, nemlig, om hun ikke syntes, at det var et problem, at en minister ikke var blevet informeret om noget, der foregik i vedkommendes ministerium, som han var ansvarlig for, og som han mente, han skulle informeres om var foregået, og hvis han var blevet informeret, ville han have truffet en anden beslutning. Er det ikke et problem? Ville det ikke være et problem for enhver minister? Og vil det ikke være relevant at diskutere, hvordan man undgår sådan noget?

Det var et relativt klart spørgsmål. Jeg kan ikke forstå, hvorfor fru Birthe Rønn Hornbech ikke kan give et relativt klart svar på det relativt klare spørgsmål.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Det, der bringer mig op, er debatten mellem fru Anne Baastrup og hr. Holger K. Nielsen og fru Birthe Rønn Hornbech om en besvarelse, der er afgivet af skatteministeren. Jeg synes, at når man bruger en skriftlig besvarelse fra en minister, der ikke er til stede her i salen, til et medlem af Folketinget som grundlag for debatten, så må man også være korrekt i sin angivelse af indholdet. Det er et svar, som skatteministeren har givet til et medlem af Folketinget. Det er spørgsmål nr. S 137 af hr. Aage Frandsen.

Hvis man med baggrund i det konkluderer, som jeg hørte, hr. Holger K. Nielsen gjorde, er det ikke, fordi hr. Holger K. Nielsen har læst svaret, men så er det, fordi hr. Holger K. Nielsen har læst aviser. Det har i hvert fald været ført frem i aviserne. Det kan så være, at hr. Holger K. Nielsen er blevet ført ud på den sliske, at der er udbetalt sorte penge.

Hvorvidt der er det, fremgår jo ikke heraf. Der fremgår, at hvorvidt ligningslovens bestemmelse er gældende i forhold til indberetning, er noget, man ikke umiddelbart kan tage stilling til på baggrund af de her oplysninger. Hvorvidt der er en skattebetalingspligt, påhviler den enkelte, men det er jo ikke afhængigt af, om der er en indberetningspligt. Der kan godt være en skattepligt, der påhviler den enkelte, selv om der ikke er en indberetningspligt. Det er klart, at hvis udbetalingerne går ud over det,

der dækker de faktiske omkostninger, kan den pågældende godt være skattepligtig.

Det fører altså skatteministeren frem til at sige, at der er en uklarhed, og den uklarhed bør fjernes, og derfor har skatteministeren og jeg aftalt, at spørgsmålet om, hvorvidt man skal ændre praksis på det her felt, skal afklares, sådan at der er helt klare regler for, hvorvidt der er indberetningspligt, og hvis der ikke skal være indberetningspligt, så skal der være en klar hjemmel til, at der ikke er indberetningspligt.

Men – og det er jo også det, som jeg hører fru Birthe Rønn Hornbech efterlyse i debatten – kan man ikke, inden man fælder dom over andre mennesker, lige gøre sig den ulejlighed at undersøge tingene lidt mere til bunds, også når det drejer sig om at bruge svar her i Folketinget fra en ministerkollega, der ikke er til stede?

Den fg. formand (Grete Schødt):

Hr. Helge Adam Møller i ordførerrækken.

Helge Adam Møller (KF):

En tidligere ordfører var inde på, om det var rart eller mindre rart, at vi havde en efterretningstjeneste. Det kan selvfølgelig diskuteres, men det er i hvert fald efter konservativ opfattelse nødvendigt. Et demokrati har en ret og en pligt til at beskytte sig selv, ellers tager vi simpelt hen ikke demokratiet alvorligt. Politiets Efterretningstjeneste er en del af det danske demokrati, og det er et værn mod de kræfter, der ønsker at nedbryde demokratiet, og derfor er det altså ikke en trussel, men tværtimod et værn.

Den konservative folketingsgruppe kan ikke støtte forslaget her. Vi mener, at en undersøgelse af, hvad der er foregået for 10, 20 eller 30 år siden alene bør overvejes gennemført, hvis der foreligger klare og stærke bevæggrunde for dette, og det gør der jo ikke. Der er intet, der tyder på, at PET som organisation ikke har fulgt de retningslinjer, som skiftende regeringer har lagt for deres virksomhed.

Det er jo også sådan, at hver og en, der er blevet registeret gennem de sidste 30 år, er blevet godkendt navn for navn af det uafhængige Wamberg-udvalg. Der er vel ingen grund til at betvivle, at disse fire helt uafhængige mennesker, som typisk er udpeget, fordi man siger, at de er uafhængige af partipolitik og andet, at det er fornuftige og gode og hæderlige mennesker af begge køn, og at de nøjagtig og omhyggeligt

har gennemført den kontrol, som de er udpeget til at foretage. Vi har jo så deres egne ord for, at det har de også gjort. Vi har jo et brev liggende sendt fra de fire personer i Wamberg-udvalget med statsamtmand Bodil Panild og de øvrige tre som underskrivere, hvor de først efter at have gjort opmærksom på, at der har været en debat om dette, skriver:

»I denne anledning skal vi som Wamberg-udvalgets medlemmer udtale, at vi til stadighed omhyggeligt har gennemgået de udvalget forelagte sager, og at vi i intet tilfælde har godkendt nogen personregistrering på grundlag af lovlig politisk virksomhed.« Underskrevet 24. april 1998.

Det har jeg ikke nogen som helst grund til at betvivle. Jeg kender da enkelte af de medlemmer, og de er efter min mening seriøse, hæderlige og alvorlige mennesker, der har udført deres job så godt som muligt, og det tror jeg også de tidligere har gjort.

Det er også vigtigt at gøre sig klart, at den hovedregel, der gælder vedrørende registrering, og som har været gældende i mange år, er, at alle, der har været registreret, skal slettes efter 10 år, hvis der ikke er kommet nye oplysninger, og samtidig hermed er reglen jo, at så slettes også alle de sagsakter, der måtte eksistere vedrørende denne registrering. Det vil sagt på almindeligt dansk betyde, at en eventuel undersøgelse først og fremmest må bygge på afhøringer af personer om, hvad de kan huske, som er foregået for 15, 20, 25 eller måske endda 30 år siden, og værdien af sådanne udsagn må vist betegnes som meget tvivlsomme. Jeg vil nødigt have, at der er nogen, der spørger mig, hvad jeg foretog mig i en eller anden bestemt sag detaljeret for 23 år siden.

Hertil kommer så som det sidste, at en sådan undersøgelse vil tage adskillige år. Den vil koste mange millioner og med meget stor sandsynlighed ikke bringe – eller i hvert fald bringe meget lidt nyt frem i forhold til den viden, vi har i dag, eller som vi vil få i løbet af de næste 2-3-4 måneder. Derfor kan vi ikke støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL).

Til hr. Helge Adam Møller vil jeg sige, at brevet fra Wamberg-udvalget jo netop går lige præcis ned i det, der er diskussionen her. Wamberg-udvalget skriver ganske rigtigt, at de ikke har overvåget folk alene på grundlag af lovlig poli-

tisk virksomhed, men samtidig fremgår det jo klart af PET-redegørelsen, at man overvåger eller registrerer folk alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed, hvis de er medlem af en organisation, som PET mener opfylder nogle bestemte karakteristika, og som sagtens kan være en lovlig politisk organisation. Det vil sige, at folk, der aldrig nogen sinde har gjort noget ulovligt, aldrig nogen sinde har været involveret i noget ulovligt og kun har lavet lovlig politisk virksomhed, er blevet registreret.

Og hvad er så baggrunden for det? Det er angiveligt, at man har lavet en regeringserklæring. Den borgerlige regering lavede en erklæring engang i 1980'erne, hvor den bortfortolkede det tilsagn, som regeringen Baunsgaard gav i slutningen af 1960'erne om, at man ikke skulle registrere alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

Det tilsagn bortfortolkede man, og derfor kan jeg da fuldstændig bekræfte over for hr. Helge Adam Møller, at en uvildig undersøgelse da ikke kun vil komme til at omfatte PET. Den vil da så sandelig også komme til at omfatte, hvordan forskellige regeringer har forvaltet det ansvar, der er forbundet med det her område. Det er da klart. Ellers vil det ikke være en relevant undersøgelse.

Peter Skaarup (DF):

I lighed med det forslag, som SF fremkom med tidligere, er det Dansk Folkepartis opfattelse, at vi ikke kan støtte det pågældende forslag.

Vi kan godt se, der er begået nogle fejl, vi kan også se, at ministeren har begået nogle fejl, men vi mener ikke, at det grundlæggende er årsag til, at politikere og andre skal til at undersøge og finkæmme, hvad der er sket lige præcis i Politiets Efterretningstjeneste. Vi synes, at politikerne i højere grad skal prøve på at tage sig af andre ting end lige at kontrollere Politiets Efterretningstjeneste.

Hr. Holger K. Nielsen har jo selv sagt heroppe fra talerstolen i dag, at det ikke ligefrem er i det Kontroludvalg, der eksisterer i dag, at man får den helt store indsigt med det. Derfor er spørgsmålet, om en eventuel yderligere kontrolinstans vil have nogen som helst virkning.

I Dansk Folkeparti betragter vi nærmere det Kontroludvalg, vi kender i dag, som en slags narresut, der har til formål at tilfredsstille hr. Holger K. Nielsen og andre kritikere af Politiets Efterretningstjeneste, men reelt er der ikke nogen som helst mulighed for at kontrollere,

hvad der foregår. Det skal der heller ikke være, for så falder hele formålet med Politiets Efterretningstjeneste væk, og derfor er det som sagt Dansk Folkepartis opfattelse, at vi ikke skal være med til at lave en undersøgelse yderligere af de ting, der er foregået i PET.

Vi må så sige, at der selvfølgelig kan være grund til at kritisere Politiets Efterretningstjeneste ud fra de oplysninger, som fremkommer.

Som vi også tidligere har været inde på, er det vores opfattelse, at man måske skal prøve at omlægge sin virksomhed. Det er også vores opfattelse, at en af de såkaldte agenter, som bruges som et slags sandhedsvidne i SF's bemærkninger til forslaget, nemlig Frede Farmand, måske er et lidt dårlig valg som agent, i og med han gentagne gange er fremkommet med ting, som overhovedet ikke har nogen relevans og ikke er korrekte. Derfor er det måske ikke lige vejen frem at benytte den slags agenter. Men ud over det kan vi som sagt ikke tilslutte os det forslag, SF kommer med.

Vi kunne godt tænke os endnu en gang at stille det spørgsmål, som vi har stillet uden rigtig at få noget svar fra justitsministeren, for vi mener som sagt, at der fra politisk side er begået fejl i denne sag. Det drejer sig endnu en gang om spørgsmålet om den tv-udsendelse, der var. Det er jo pressens gode ret at prøve på at afdække, hvad der foregår. De skal bruge de midler, de nu kan. Det er den kontrol, vi også kan forvente, der er i et demokratisk samfund, ligesom vi har oplevet det i USA, hvor man også har en høj grad af kontrol med efterretningsaktiviteter, som vi kender bl.a. fra Watergate.

I forbindelse med det vil jeg endnu en gang spørge justitsministeren: På hvilken måde blev der rettet henvendelse til Berlingske Tidende. Vi så Berlingske Tidendes chefredaktør, Anne E. Jensen, fortælle åbent i tv, at der var en henvendelse fra justitsministeren, som virkede lidt mystisk. Og i den forbindelse vil vi såmænd godt spørge endnu en gang: Er det sådan, at der har været en henvendelse, og hvad gik den i så fald ud på, og hvilket formål havde den egentlig på daværende tidspunkt?

Justitsministeren (Frank Jensen):

Da nu hr. Skaarup for anden gang stiller et spørgsmål, der knytter sig til min samtale med en journalist fra Berlingske Tidende, i et forsøg på at afspore debatten, så skal jeg gerne besvare spørgsmålet.

Det er rigtigt, at jeg, så vidt jeg husker det, en søndag formiddag havde en kontakt til en journalist fra Berlingske Tidende og talte med ham om, hvad der ville komme i en tv-udsendelse den pågældende aften, så vidt jeg husker, eller var det dagen efter? Jeg taler fuldstændig frit efter hukommelsen, og jeg går heller ikke ud fra, at hr. Skaarup vil afhøres her fra Folketingets talerstol i, hvornår han har været i kontakt med hvilke journalister. Men altså frit efter hukommelsen havde jeg kontakt med den pågældende journalist og talte med ham om, at der kom den her udsendelse. Da den udsendelse ville indeholde en beskrivelse af en PET-interesse for et møde i Århus i efteråret eller omkring årsskiftet 1996-97, så vidt jeg erindrer, ville jeg gerne sikre mig, at der i forbindelse med den efterfølgende mediemæssige debat om det spørgsmål var de oplysninger, som jeg var i besiddelse af, om, hvorfor PET interesserede sig for det pågældende møde. Det var netop, fordi der forud for mødet var annonceret, at et af temaerne for mødet var PET's samarbejde med de tyrkiske myndigheder via den tyrkiske ambassade i København.

Den oplysning fandt jeg så central for en forståelse af, hvorfor PET overhovedet interesserede sig for et møde af den karakter som det pågældende, hvor man skulle diskutere kurdernes forhold både uden for landets grænser og her i landet, hvilket jo ikke efter de erklæringer, jeg selv var kommet med tidligere, havde en efterretningsmæssig interesse.

Det var heller ikke det, der var det interessante. Det interessante var, hvis der var nogen, der havde oplysninger eller kom med oplysninger om, at PET skulle samarbejde med de tyrkiske myndigheder, hvilket jeg også selv som minister havde erklæret, at det har PET ikke. De oplysninger kom ikke på det pågældende møde, og det var også vigtigt at få det frem.

Det var altså for at sikre, at når debatten kom både blandt Folketingets medlemmer og i medierne, at så var den oplysning også kommet frem.

Jeg har endnu ikke hørt en minister blive kritiseret for at have bragt oplysninger frem til offentligheden.

Elisabeth Arnold (RV):

Nødvendigheden af en efterretningstjeneste er blevet diskuteret flere gange her i dag, og jeg er fuldstændig enig i, at et demokrati har både ret og pligt til at beskytte sig mod kræfter i sam-

fundet, som kan tænkes at omstyrte demokratiet. Der er derfor brug for en efterretningstjeneste. Systemet har med andre ord ret til at foretage beskyttelsesforanstaltninger over for borgerne.

Det, der ikke har været nævnt så meget, og som jeg tror har været grundlaget for SF's forslag, er, at borgerne også har ret til at beskytte sig imod systemet.

Der er et klart sammenstød imellem forskellige interesser i disse sager, og de bliver ikke mindre af de eksempler, der har været fra pressen og i den rapport, der blev offentliggjort den 1. april. Der er grupper i samfundet, grupper af borgere, som har haft grund til at føle sig uberettiget overvåget, uberettiget kigget i kortene. Det er det, der er hele essensen i det arbejde, vi skal lave her.

Forbrydere kan vi alle sammen blive enige om selvfølgelig skal overvåges, helst også gribes i kraven, inden de når at udføre deres forbrydelser, men der er jo masser af ganske almindelige borgere, som ikke havde ondt i sinde, som alligevel på en eller anden måde påkalder sig opmærksomhed, og som kan føle sig uberettiget overvåget, og det er det, vi skal undgå.

Om gamle Grundtvig, som blev overvåget i 1830'erne, kunne man indberette, at hans bragesnak om Thor og Odin ikke var samfundsomstyrtende nok til at medføre konsekvenser, og derfor fik han lov at snakke videre. Men han har måske alligevel været med til at fremme den demokratiske omvæltning, som vi fik få år senere. Så måske skulle man alligevel have sat ham fast. Hvem ved, hvem ved?

Men i hvert fald var det nok godt, det gik, som det gjorde. Og hensynet til borgernes mulighed og ret til at blive beskyttet over for systemet må være det, der bærer Folketingets arbejde i den her sag.

Det Radikale Venstre udelukker lige så lidt som Socialdemokratiets ordfører en uvildig undersøgelse. Vi synes ikke, tidspunktet er inde nu, for vi har sat nogle ting i gang, som fungerer i øjeblikket. Der er en byge af spørgsmål i Retsudvalget, som vi venter spændt på besvarelser af, og der er stort set ingen ende på den fantasi, man kan opvise med stillelse af spørgsmål, og jeg vil gerne appellere til justitsministeren om at besvare disse spørgsmål så udtømmende og så grundigt som overhovedet muligt og ikke prøve at krybe udenom, fordi kvaliteten af de svar, der vil blive givet, selvfølgelig vil

være altafgørende for, hvilken stilling vi vil tage i den her sag på et senere tidspunkt i forløbet.

Det udvalg, der er nedsat med henblik på bl.a. at lave et lovforberedende arbejde, skal som første trin i deres arbejde også give mulighed for adgang til historiske oplysninger både om personer og om organisationer, som kan føle behov for at få oplysninger om, hvorvidt de har været registreret og på hvilket tidspunkt. Jeg skal ikke her give anvisninger til udvalget på, hvordan det skal arbejde, men selvfølgelig sige til offentligheden her, at det selvfølgelig også er meget afgørende for Det Radikale Venstre, at der bliver mulighed for at få indsigt i, under hvilke vilkår og på hvilken måde og på hvilke betingelser man er blevet registreret. Det er altafgørende for borgernes tillid til systemet, og det er som sagt vigtigt, at der er en gensidig tillid mellem system og borgere i disse sager.

Vi udelukker altså ikke på et senere tidspunkt en undersøgelse, men vi er meget godt tilfreds med den gang, der er i sagerne i Retsudvalget, hvor der bliver stillet mange interessante spørgsmål på basis af den ikke særlig gennemgribende rapport, der blev udgivet den 1. april. Vi er enige med SF i kritikken af den rapport, der blev udgivet den 1. april. Det var ikke ret mange sten, der blev vendt i den rapport. Det må vi sige.

Den ny lovgivning skal selvfølgelig anvise, på hvilke betingelser systemet må overvåge personer, og omvendt også, hvilke retsgarantier borgerne har mod at blive overvåget.

Vi skal her i Folketinget arbejde for et nyt kontroludvalg, som vi har diskuteret allerede en gang i dag, og med disse værktøjer i hånden tror jeg, at vi har mange gode muligheder for at lave en kortlægning af, hvad der er sket tidligere, hvilke ting der har været styrende for registreringerne, hvilke regler der har gældt, og det er et godt værktøj til at lave en kommende lovgivning.

Jeg må sige som afslutning, at jeg har været rystet over den mangel på regler, de lappeløsninger og de fuldstændig tilfældige tiltag, der har været igennem årene for, under hvilke vilkår vores efterretning arbejder. Det siger måske lidt om, at de vilkår, man har haft, har været præget af en anden tid, af den kolde krig, af nogle fjendebilleder, som vi ikke kan genkende i dag. Så meget des mere grund er der til at tage fat og gøre et ordentligt stykke arbejde for at få lavet ordentlige retningslinjer for fremtiden.

Vi er moderate optimister med hensyn til det her arbejde, men vi vil ikke udelukke en undersøgelse på et senere tidspunkt.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil først sige tak til SF, fordi man har fremsat det her forslag. Jeg synes, at den debat, vi har haft her, og den socialdemokratiske ordførers indlæg og den radikale ordførers indlæg lover godt, for der var vel heller ingen, der havde forventet, at vi skulle vedtage det her i dag. Det kan vi jo heller ikke, for det er kun en første behandling, og under alle omstændigheder skal det til anden behandling. Når vi ikke det inden sommerferien, kan det jo eventuelt komme op i en forbedret udgave med nogle af de forslag, der er kommet fra forskellige folk. Jeg synes, at debatten har tjent et formål. Så det synes jeg har været positivt.

Så vil jeg selv sige et par ord om den proces, som har været i gang. Vi fra Enhedslisten ønskede en uvildig undersøgelse straks fra starten. Vi fik at vide, at hver en sten skulle vendes. Den uvildige undersøgelse blev afvist, og i stedet for blev den proces, der nu er i gang, sat i værk. Der var forskellige argumenter for, hvorfor det ikke var rigtigt at tage en uvildig undersøgelse, og dem vil jeg godt dvæle et øjeblik ved.

Det ene argument var, at det ville være svært så mange år efter at lave en nøjagtig redegørelse. Der mener jeg, at modargumentet, der er i denne sag, er Lund-kommissionens rapport. Når andre ikke har kunnet få den oppe på Biblioteket, så er det, fordi jeg har beslagnet den. Jeg er kommet så langt, og jeg har brugt flere måneder på det, men jeg skal nok blive færdig, så andre også kan komme til.

Jeg kan godt fortælle, at det er en god rapport, som viser – og det er jo det vigtigste – at det faktisk er muligt at komme ganske langt ved at bygge på ikke én persons hukommelse, men mange personers hukommelse, og stykke det sammen med de skriftlige kilder, man har, og andre kilder, man har. Da kan det faktisk lykkes at komme rigtig langt og give et fantastisk godt billede, og jeg tror da, at en af grundene til, at man har lavet en så radikal lovgivning i Norge, som man har omkring kontrollen fremover, hænger sammen med, at man har lavet det her gode forarbejde. Så jeg kan kun anbefale den.

Så er det blevet anført, at vi jo kan stille spørgsmål i Retsudvalget. Der kan også stilles

spørgsmål i Kontroludvalget osv. Det er også fuldstændig rigtig, men vores problem er jo, at vi allerede har et problem med kvaliteten af det, vi får tilbage. Bl.a. er der det dér med, at nogle ting ligesom hele tiden bliver sendt til hjørne. Jeg vil godt nævne et eksempel:

Den 2. april, dagen efter redegørelsen, spørger hr. Keld Albrechtsen justitsministeren: Blev undertegnede som medlem af Folketinget registreret af PET, da han var medlem af Folketinget for VS sidste gang og var en del af det sikkerhedspolitiske flertal, der jo var herinde?

Der går 18 dage, så kommer der et svar fra justitsministeren: Da de spørgsmål, som du rejser, vedrører Politiets Efterretningstjeneste, har jeg i dag videresendt en opfordring til Politiets Efterretningstjeneste, hvorfra du vil modtage svar.

Så går der fra den 20. april til den 4. maj, det er 14 dage mere. Rigspolitichefen skriver: Da Politiets Efterretningstjeneste har modtaget et større antal lignende henvendelser, har man af ressourcemæssige grunde ikke kunnet færdigbehandle Deres anmodning. En afgørelse må imidlertid forventes at foreligge senest 20 dage fra i dag.

Der går 21 dage, man er fremme ved den 25. maj. Så kommer der et svar, der lyder: Da der i Retsudvalget er stillet spørgsmål om overvågning af grupper af Venstresocialisterne i 1980'erne, har Politiets Efterretningstjeneste imidlertid fundet det rettest at lade besvarelsen af Deres henvendelse afvente justitsministerens besvarelse af retsudvalgsspørgsmålet.

Og så frygter jeg jo bare, at justitsministeren vil svare Retsudvalget, at han nu har oversendt det til Politiets Efterretningstjeneste til en udtalelse.

Sådan kan man ligesom køre rundt. Der er gået 2 måneder foreløbig, og der kan formentlig gå 2 måneder til eller 4 måneder til, og dér mener vi altså, det er en ministeropgave på en helt anden håndfald måde at slå i bordet og sige: Det her er ikke at lægge op til, at hver en sten bliver vendt hurtigt og kontant. Vi må finde en bedre måde at gøre det på, tage et møde med PET og aftale med dem, med Rigspolitiet, hvordan gør vi det her på en mere effektiv måde.

Så er der fejlsvarene. Det har jeg været inde på, jeg vil ikke dvæle meget ved det. Det, der står om Sydafrikakomiteen, og som er interessant – jeg kan ikke komme ind på det her, men det er interessant også af udenrigspolitiske

årsager og netop også af årsager omkring det sikkerhedspolitiske flertal, som eksisterede på daværende tidspunkt – er faktisk forkert. Og det, som undrer én, er netop, når man begrundet med, at man ikke kan lave en undersøgelse, fordi man har slettet stort set alle oplysninger, at PET så er i stand til med fuldstændig nøjagtighed at fortælle, hvad Anders Nørgaard ikke infiltrerede 20 år tilbage. Og det ved vi jo godt ellers er meget vanskeligt. Vi kan alle sammen huske en ting, som er foregået for 20 år siden, men at huske, hvad der ikke er foregået, kræver, at man har et utrolig præcist kendskab til, hvad der er foregået.

Men det er man altså i stand til at huske i PET. Man kan ikke huske, om man har indsamlet stillerlister; man kan ikke huske, om man har fabrikeret nøgler til ulovlige indbrud; man kan ikke huske alle de dér ting, men at han ikke har gjort noget, kan man huske med pinlig nøjagtighed.

Så er der ikkesvarene, altså dér, hvor man stiller nogle spørgsmål, og så føler man, at der bliver kørt en tur i karrusellen, og når man kommer ud, er man fuldstændig rundtosset. Jeg kan ikke sige det bedre end den radikale ordfører: en opfordring til justitsministeren om at sørge for, at de svar bliver ordentlige, fordi om det viser sig, at regeringen fik ret i, at denne her måde at gøre det på var den rigtige, afhænger altså af kvaliteten af de svar.

Det ser vi i hvert fald frem til, og så tak til SF for, at vi har haft denne her debat, som har været nyttig.

Justitsministeren (Frank Jensen):

På det her område er jeg glad for fuldstændig at kunne imødekomme hr. Søren Søndergaards – også på dette område – ønske om, at regeringen skal sætte sig i spidsen. For hvad er det, der fremgår af det kommissorium, som regeringen har udarbejdet for det nu nedsatte udvalg? Det er netop det spørgsmål, som hr. Søren Søndergaard meget humoristisk fremlægger her: muligheden for at have egen adgang til oplysninger om, hvorvidt man selv har været registreret, eller en samfundsmæssig adgang til at få at vide, hvilke organisationer og grupperinger i samfundet der har været udsat for interesse fra PET's side. Det ligger i udvalgsarbejdet, og allerede inden årsskiftet eller forventelig omkring årsskiftet skal der svares fra udvalget, om der kan laves sådan en ordning. Og der er

mange lag, man skal grave ned i, inden man kan give det svar.

Jeg ved godt, det ikke er fakta, hr. Søren Søndergaard har jagtet i den her sag. Det er igen det dér ønske om, når mediestormen blæser, så bare at puste mere til, og det kommer man måske til at se rigtig ud af i en verden, hvor politik jo efterhånden ligner en stunt. Det drejer sig mere om at se ud på den rigtige måde end at gå efter det rigtige.

Jeg har valgt i den her sag fra første færd at samarbejde med regeringen og gå efter det indholdsmæssige, en ny regulering af PET, en ny lovgivning for PET, muligheder for at undersøge, hvorvidt man kan lave oplysningsadgang til folk selv, styrket kontrol. Men der er altså desværre politikere, der er døgnets politikere, som altså bare følger fra den ene avisudgivelse til den anden. Det er selvfølgelig ens eget frie valg, men når det kommer til at stå tilbage, hvem der sætter sig flest spor i historiebøgerne, så tror jeg stadig væk på, at det er dem, der går efter det indholdsmæssige.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg bliver nødt til at spørge justitsministeren: På hvilke punkter mener justitsministeren, at hr. Søren Søndergaard ikke jagter fakta? For det er på det nærmeste på grænsen af injurielovgivningen, det, der kom her.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det er blot en enkelt bemærkning til hr. Søren Søndergaard. Jeg synes, det er helt i orden, at man remser op, hvor lang tid der går mellem forskellige reaktioner på spørgsmål stillet af Folketinget, men jeg synes ikke, at der er nogen speciel grund til at bruge det som eksempel på de håbløse arbejdsvilkår, man har i Folketinget, for jeg synes da, det under alle omstændigheder er Folketinget, der har fat i den lange ende. Det er os, der stiller spørgsmålene, og det er ministeren, der skal komme med svarene, og så længe svarene ikke er tilfredsstillende, stiller man nye spørgsmål.

Jeg synes også, at hr. Søren Søndergaard skulle have fat i det aspekt, at her har vi faktisk en proces, hvor der er total offentlighed omkring alle spørgsmål, der bliver stillet, og alle svar, der bliver givet. Udvalgsrapporterne er offentligt tilgængelige, debatterne i Folketingsalen er offentligt tilgængelige. Det er en stor

demokratisk gevinst, som jeg synes vi skal være enige om at værne om.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg har ingen forventninger om, at jeg kan vinde kampen med fru Anne Bastrup om at få det sidste ord. Det har jeg for længst opgivet.

Jeg vil blot sige, når fru Anne Bastrup også benytter dette indlæg fra min side til at skævrive det, at det var ikke fakta. Det er at få forandret forholdene for efterretningstjenesten, jeg går efter, og jeg synes, at det modsatte bevises af den dér blot hvirvlen op, som jeg så hr. Søren Søndergaard også gjorde i denne her konkrete sag ved at henholde sig til hr. Albrechtsens brev til mig. Det var altså ikke et ønske om at få at vide, hvad det er, det drejer sig om. Og det er at få fundet ud af: Kan man give sådan en egenaces, når vi jo har klare sletningskrav til PET? Som fru Anne Bastrup levende har forfulgt, når det drejer sig om det åbne politiske krav til sletning i deres kriminalregister, så er der altså også klare sletningskrav i PET. Kan man så, når man har de sletningskrav, give egenaces? Kan det føre frem til noget? Eller er det bare at stikke folk blå i øjnene, hvis vi beslutter at lave en sådan egenaces, hvor PET alligevel må svare, at der ikke er nogen oplysninger, men hvor man derved ikke kan konkludere, om de har været registreret eller ej?

Derfor skal vi til bunds i det her. Derfor er jeg glad for, at regeringspartierne har stået sammen om at sige, at det her skal et fagkyndigt udvalg behandle, og det skal de svare på så hurtigt som muligt, og det vil sige inden for nogle meget, meget korte tidsfrister. Og det håber jeg selvfølgelig udvalget kan levere.

Tom Behnke (FP):

Som andre ordførere er jeg ganske enig i, at der er behov for, at vi har en efterretningstjeneste her i landet. Det kan nogle gange være et nødvendigt onde, men det er en nødvendighed, at vi har en efterretningstjeneste, som kan sørge for i hemmelighed at undersøge forskellige forhold, og som kan sikre, at man på behørig vis forhindrer, at der sker forbrydelser, kan forebygge, at der sker forbrydelser, og i det hele taget holde øje med, hvad der sker, specielt når vi taler om statens sikkerhed. Jeg skal henvise til, hvad der også blev sagt under beslutningsforslag nr. B 35 for et øjeblik siden, og jeg vil for ikke at gentage det hele nøjes med at sige, at jeg er ganske enig i den udlægning, som både

Venstres og De Konservatives ordfører kom med, men for så vidt også Socialdemokratiets ordfører var jeg ganske enig med i det, der blev sagt, og dermed også med justitsministeren.

Der er ingen tvivl om, at der kan ske fejl. Der er måske også sket fejl. Jeg mener ikke, at de fejl, der er kommet frem indtil nu, er så alvorlige, at det giver anledning til, at vi skal kræve endnu en undersøgelse, en egentlig undersøgelse af hele Politiets Efterretningstjenestes virksomhed, og dermed kan vi så heller ikke i Fremskridtspartiet støtte SF's beslutningsforslag.

Jeg vil også godt sige, at for mig at se er der ingen tvivl om, at det er justitsministeren som justitsminister, der har ansvaret for Politiets Efterretningstjeneste, har ansvaret for, at de overholder de spilleregler, de skal, og Folketinget må så have den nødvendige tillid til, at justitsministeren foretager det nødvendige, hvis der sker fejl i Politiets Efterretningstjeneste. Det er justitsministerens pligt at sørge for, at der bliver grebet ind, hvis der sker fejl.

Det er klart, at hvis det er sådan, at SF ikke har den tillid til ministeren, ja, så burde SF jo i stedet for have stillet et mistillidsvotum til justitsministeren. Det ville have været rene ord for pengene. Jeg kan så sige med det samme, at Fremskridtspartiet ikke ville støtte et sådant mistillidsvotum, i hvert fald ikke i denne her sag.

Må jeg så også sige til den diskussion, der udviklede sig på et tidspunkt med hensyn til, at Politiets Efterretningstjeneste skal indberette til skattevæsenet, når hemmelige agenter modtager penge i et eller andet omfang, at jeg synes, det er lidt af et paradoks, og jeg er egentlig lidt skuffet over, at de, der førte an i debatten, slet ikke kan se paradokset i det. For det første er det jo sådan, at hvis man er hemmelig agent, er man altså hemmelig agent, og så er det ikke sådan, at det skal fortælles til skattevæsenet og til de sociale myndigheder og til boligforeningen og alle mulige andre, at nu er man hemmelig agent. Så er man det jo ikke længere.

Den anden side af sagen er, at den, som indvilger i at arbejde for PET, tror jeg ikke er interesseret i, at skattevæsenet og en række andre myndigheder skal have at vide, at vedkommende arbejder for Politiets Efterretningstjeneste. Typisk er det vel også sådan, at den stillingsangivelse, der er i skattevæsenet og i personregisteret og lignende steder, går efter, hvor man har sine indtægter, så hvis man ud over sin SU

kun har indtægter fra Politiets Efterretningstjeneste, kunne der jo stå på ens selvangivelse, at man er hemmelig agent. Det er da et paradoks, og det skuffer mig, det skuffer mig virkelig, at de, der førte an i debatten, ikke engang kan se, at det er et paradoks.

Men det er for mig at se SF's entydige mål, at Politiets Efterretningstjeneste og for den sags skyld også Forsvarets Efterretningstjeneste, som vi diskuterede for et øjeblik siden, helt skal nedlægges, at man ganske enkelt ikke ønsker den funktion her i landet. Det er Fremskridtspartiet grundlæggende uenig med forslagsstillerne i, og derfor stemmer vi også imod forslaget.

Ole M. Nielsen (KRF):

Da Kristeligt Folkepartis ordfører ikke kan være til stede, skal jeg prøve at læse hans korte indlæg. Det er ikke så let.

Indledningsvis synes jeg, det er vigtigt at understrege, at der er sket meget i de sidste måneder vedrørende PET. Der er taget skridt til at få rettet op på de skævheder, der reelt er begået inden for politiet, når det gælder efterretningsvirksomhed. Regeringen har nedsat et udvalg vedrørende de to efterretningsvæseners med henblik på, at der bliver udarbejdet et samlet regelgrundlag for PET. Regeringen har også givet tilsagn om drøftelser med Folketingets partier om en styrket demokratisk kontrol af efterretningstjenesten.

Kristeligt Folkeparti mener ikke, der er behov for en uvildig undersøgelse nu. Derimod er der behov for at sikre, at regelgrundlaget i fremtiden bliver klargjort gennem en egentlig lov om efterretningstjenesten og ved en afklaring af den parlamentariske kontrol.

Holger K. Nielsen (SF):

Da der var valgkamp, blev denne her sag jo en sag i offentligheden, og før et valg bliver der sagt mange ting også fra regeringen. Statsministeren lagde meget vægt på over for de bekymrede vælgere, at nu skulle hver en sten vendes i den her sag. Hver en sten skulle vendes, var svaret fra formanden for Socialdemokratiet, der gerne ville være statsminister igen. Ja, ja, én ting er, hvad der bliver sagt før et valg, noget andet er, hvad realiteten er efter valget.

Der blev lavet den såkaldte 1. april-redegørelse, og datoen var i og for sig ikke helt irrelevant, men i hvert fald kan man sige, at hver en sten blev ikke vendt. Det har så betydning, at der

nu bliver stillet en række spørgsmål igennem Folketingets Retsudvalg. Det er også muligt, vi skal have sagen op i det særlige kontroludvalg; det får vi jo at se, men i første omgang er det udmærket, at Retsudvalget er kommet ind med en lang række spørgsmål. Og det er fuldstændig korrekt, som det blev sagt fra fru Elisabeth Arnold, at dér kører det i øjeblikket.

Men man skal have én ting i baghovedet. Det er, at det stadig væk er dem, der skal kontrolleres, der besvarer de her spørgsmål, og det var jo også det, som var vores anke omkring 1. april-redegørelsen, at det var et partsindlæg. Det var PET's egne oplysninger, som den undersøgelse var og er baseret på. Men stadig væk er det jo udmærket, at vi kan forfølge sagen i Retsudvalget.

Jeg har også med interesse taget til efterretning, at både Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet her i dag siger, at hvis der efter deres opfattelse ikke bliver en tilstrækkelig og tilfredsstillende afklaring af de spørgsmål, der skal afklares, er man villig til at se på en uvildig undersøgelse. Det synes jeg er interessant. Det er indlysende, at vi vil holde de to partier fast på det, og jeg synes, det er en udmærket åbning, at vi stadig væk har det som en mulighed.

Hr. Søren Søndergaard nævnte den norske Lund-kommission, og også her er man jo gået langt længere i Norge, hvor man faktisk fik gennemtrawlet en række af de problemer, som lå og ligger omkring det norske efterretningsvæsen. Jeg tror, og jeg er overbevist om, at denne Lund-kommission har været en styrkelse for det norske demokrati. Det har ikke betydet, at det norske efterretningsvæsen ikke kan fungere. Den styrkede parlamentariske kontrol, der blev en konsekvens af det, har jo ikke betydet, at det norske efterretningsvæsen ikke fungerer. Det fungerer ganske udmærket. Og det forhold, at man faktisk i Norge har været i stand til at få en lang, lang undersøgelse af, en lang diskussion af, hvordan efterretningsvæsenet fungerede under den kolde krig, og i forlængelse heraf fik styrkede kontrolbeføjelser, er efter min opfattelse en styrkelse af det norske demokrati.

Med alle de ting, der er kommet frem omkring PET's virksomhed, både i 1. april-redegørelsen og andre ting, der er kommet frem til overfladen, må den danske regering få en undersøgelse, hvor der ikke kan være nogen som helst tvivl om, at det er sandheden, der

kommer frem, hvor der ikke må være nogen som helst tvivl om, at hver en sten bliver vendt.

O.k., jeg anerkender, at sagen ruller videre i Folketingets Retsudvalg. Jeg er helt med på, at vi kan tage sagen op i det særlige kontroludvalg. Jeg tror ikke, det er tilstrækkeligt. Lad os vente og se. Jeg har taget til efterretning, at regeringspartierne, at SF, at Enhedslisten holder døren åben for en uvildig undersøgelse, så i den forstand har det her forslag og diskussionen i dag bestemt været relevant.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg vil gerne afslutningsvis forsøge, om jeg ikke kan komme ind til kernen, sammen med hr. Holger K. Nielsen, af det her spørgsmål, for hr. Holger K. Nielsen får det til at fremstå, som om det har været en kamp om at undgå en uvildig undersøgelse.

Jeg vil gerne slå fast, som jeg sagde indledningsvis, at det ikke er regeringens udgangspunkt. Men hvad ville reaktionen have været, hvis regeringen havde svaret, som hr. Holger K. Nielsen og hr. Søren Søndergaard gjorde fra første færd, nemlig sagde, at nu må vi have en uvildig undersøgelse? Ja, den ville have været, at når vi kom på den anden side af valget den 11. marts, ville jeg på regeringens vegne have fremsat et lovforslag om etablering af en kommissionsdomstol. Da skulle vi altså have vedtaget et lovforslag.

Sådan som debatten er forløbet i dag, ser det jo ikke ud til umiddelbart, at jeg kan finde 90 mandater, der ville stemme for det forslag. Altså ville vi bruge kolossalt mange kræfter og tid frem til sommerferien på at drøfte det her lovforslag, om der skulle laves en undersøgelse, og i givet fald hvordan undersøgelsen skulle tilrettelægges.

Jeg tror, enhver kan huske, når vi har haft undersøgelseslovforslag her i salen, hvor lang tid det har taget – bare spørgsmålet, om det skulle være for lukkede døre. Det kunne være interessant at få at vide, om hr. Holger K. Nielsen mener, at en sådan undersøgelse skal foregå for lukkede døre. Hørte hr. Holger K. Nielsen spørgsmålet: Mener hr. Holger K. Nielsen, en sådan undersøgelse skulle foregå for lukkede døre? Inden hr. Holger K. Nielsen kan få lejlighed til at svare, skal jeg bare sige, at det gjorde den norske undersøgelse.

Jeg tror ikke, vi her i Folketinget ville være nået til enighed om at nedsætte en sådan kommissionsdomstol på den her side af sommeren,

og så ville lovforslaget om etablering af en kommissionsdomstol skulle genfremsættes i oktober. I mellemtiden var der ikke foregået noget som helst – intet. Så kunne vi måske risikere, at vi kunne blive enige, at der var 90 mandater, der ville stemme for sådan et undersøgelseslovforslag. Så var vi altså inde i 1999. Så skulle vi til at sammensætte kommissionen. Kunne vi blive enige om det? Jeg skal bare erindre om, hvor stor uenighed der viste sig at være, da vi skulle lave Færøkommissionen, hvor mange samråd jeg har siddet i om det spørgsmål, og hvor jeg undervejs måtte udstyres med næser, og hvad ved jeg, på grund af Færøundersøgelsen. Så det er ikke så enkelt, det spørgsmål.

Det, vi er i gang med nu, mener jeg tilfredsstillende både hr. Holger K. Niensens, SF's, presens og offentlighedens ønske om, at den sag ikke må lægges under låg. Det er det, vi er i gang med; vi fører en levende debat i øjeblikket om PET. Debatten ville forstumme. Hele debatten ville dreje sig om noget teknisk i en undersøgelseslov. Folketingets Udvalg for Forretningsordenen har i de seneste halvandet eller to år diskuteret det spørgsmål, måske endda længere, hvordan undersøgelser skal tilrettelægges i det her land.

Derfor vil jeg bede hr. Holger K. Nielsen lade være med at skabe det indtryk, når vi er i gang med fuld kraft, og det er slidsomt, skal jeg sige for mit eget vedkommende, når jeg skal besvare næsten 200 spørgsmål over for Folketingets Retsudvalg, at sikre at undgå at begå fejl, for jeg ved, at så snart jeg har begået en fejl, er det mit hoved, det går ud over, selv om jeg ikke har lod eller del i den historiske periode.

Det nemmeste for mig ville være at kaste alt det dér over i en lukket undersøgelse, færdig med det. Så hørte vi om den om 3-4 år, og så kunne vi gå i gang med at snakke om en ny lovgivning. Jeg har altså sat mig i spidsen, regeringen har sat sig i spidsen for at lave den nye lovgivning.

Når hr. Søren Søndergaard siger, at den nye lovgivning ikke kommer til at bære præg af det bagudrettede, så er det ikke rigtigt, for det lovforberedende udvalg, der sidder nu, skal også have adgang til det bagudrettede, skal også have adgang til at se, om man kan lave egen-accés, og det bygger nu engang på, om det teknisk kan lade sig gøre. Derfor skal udvalget i gang med at se, hvad der er af faktisk materiale i PET's arkiver, og derfor slår vi to fluer med ét

smæk. Det er bare ikke lykkedes i den seneste halvanden måned, hvilket jeg dybt beklager, at slå igennem med det over for pressen, fordi pressen har været så ivrig, sammen med nogle folketingsmedlemmer, for at få en uvildig undersøgelse. Det har været succeskriteriet, og alle, der ikke sagde det ved første kontakt med en journalist, så forkert ud.

Jeg deltager altså ikke i den stuntoptræden. Jeg deltager i at få lavet det reguleringsgrundlag for PET, som jeg tror på, regeringen tror på giver demokratisk kontrol med efterretningstjenesten og skaber en efterretningstjeneste i et moderne samfund, hvor den kolde krig er slut.

Men der var altså et konkret spørgsmål til hr. Holger K. Nielsen. Kan hr. Holger K. Nielsen ikke se, at den her proces er langt bedre for offentligheden? Kan hr. Holger K. Nielsen svare på: Skulle en undersøgelse foregå for åbne eller lukkede døre? Det er et meget konkret spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu har justitsministeren flere gange henvist til det nedsatte udvalg som et sted, hvor den historiske undersøgelse også skulle foregå, og vi synes, det er fint, at det udvalg også skal kigge på historien.

Men en af de ting, som man fik vedtaget med Lund-kommissionen, og som var afgørende for Lund-kommissionens arbejde, var, at man kunne gå ind og afhøre, snakke med folk, som havde spillet en rolle i efterretningstjenesterne. Det var det afgørende. Og det er lige præcis dér, at det udvalg ikke har muligheden. Det er jo også det, der er baggrunden for, at en lang række af de svar, vi har fået, er lidt, som vinden blæser, for man siger, at det ved man ikke noget om, og den person, der ved noget om det, og som ikke er 70 år og ikke er 80 år og ikke er 60 år, men yngre, bor ude i Albertslund, men han er ikke ansat i tjenesten mere, så ham kan man ikke snakke med.

Det gør selvfølgelig, at der er en lang række faktuelle oplysninger, som ikke kan blive afklaret, og det var lige præcis derfor, vi foreslog, man skulle lave en uvildig undersøgelse, som havde den mulighed at snakke med folk, der havde været ansat i tjenesten, og få dem til at redegøre for, hvad der var foregået. Det er altså problemet, synes vi, og det er det, vi synes ministeren overser.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Vores hensyn er sådan set ikke hensynet til pressen eller offentligheden. Det er hensynet til sagligheden. Det er af hensyn til at komme til bunds i det her, med henblik på at man kan få en ordentlig efterfølgende lovgivning og en ordentlig kontrol efterfølgende.

Hvis det kommer til at tage lidt længere tid end det, man gennemfører nu, er vi også villige til at bruge den tid på det. Og der er jo intet til hinder for, at man så i den mellemliggende tid laver de justeringer f.eks. af det eksisterende kontroludvalgs arbejdsfacon, som er nødvendige, hvis man vil det. Men for os er det afgørende, at man ligesom i Norge i Lund-kommissionen kommer til bunds i det her. Hvis det forudsætter lukkede døre – det skal jeg ikke kunne vurdere her, om det gør; det gjorde det i Norge, det er korrekt – hvis det er en forudsætning, er vi også villige til at acceptere den forudsætning.

Det centrale er, at man kommer til bunds i de her sager og får den mulighed, som hr. Søren Søndergaard er inde på, nemlig at afhøre folk, for som det er nu, baserer man sig kun på det skriftlige materiale, der ligger i arkiverne i øjeblikket, og det har vist sig, at det er helt, helt utilstrækkeligt for at få en gennemgribende belysning af, hvad der er sket. Der er ting, der ikke er der; der er folk, der ikke er der længere, og derfor er man altså nødt til at bruge nogle andre metoder end dem, man har brugt indtil nu. Det er én ting.

Den anden ting er, at det med besvarelserne af spørgsmål gennem Retsudvalget er godt nok, men mangler det afgørende, at det er dem, der skal kontrolleres, der besvarer spørgsmålene. Og når man har at gøre med efterretningsevne, når man har at gøre med de her ting, så kommer man ikke uden om, at der må være en tredje part, en, der er fuldstændig uafhængig af alle interesser i det her, som kan komme ind og se det efter i sømmene. Og det er altså grunden til, at vi er nødt til at have det her på uvildig basis.

Det er muligt – og det er så indvendingen, kan jeg forstå, fra regeringens side – at det vil tage for lang tid, det vil være for besværligt. Der blev nævnt næser og Færøbank osv. Det kan godt lade sig gøre, hvis man vil. Det ved alle her godt at det kan.

Justitsministeren siger, at der ikke er flertal for det. Der er vel lige så meget flertal, som der er for pinsepakken i øjeblikket, går jeg ud fra.

Det er regeringens parlamentariske grundlag, som i givet fald står bag det her, og det er også det parlamentariske grundlag, der er basis, når man forhandler pinsepakke i øjeblikket. Det går jeg da ud fra at man også kan klare her i Folketinget. Det argument forstår jeg overhovedet ikke.

Men som sagt, det her skal foregå ordentligt. Vi er villige til at bruge de metoder, der også gør det ordentligt. Hvis det så tager længere tid, må vi acceptere det. Det væsentlige er, at vi nu får et langt, langt bedre grundlag at diskutere det her på. Det væsentlige er, at vi får et bedre grundlag at få en fremadrettet lovgivning på.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Hr. Søren Søndergaard anerkendte, at udvalget, som han i øvrigt gav tilslutning til, også fik adgang til det historiske materiale for at kunne lave sin betænkning og også sin delbetænkning allerede her fra årsskiftet. Den anerkendelse vil jeg da gerne kvittere for.

Så siger hr. Søren Søndergaard, at det er bekymrende, at udvalget ikke har adgang til PET, og det fremgår af kommissoriet dateret den 22. april, som jeg fremlagde også over for Folketingets Retsudvalg, at FET og PET deltager i udvalget efter udvalgets nærmere bestemmelser. Det vil sige, at her kan udvalget altså indkalde PET til møderne. De kan spørge PET. De kan kræve af PET, at de får dokumentation. De kan tage ud til PET. De kan gå igennem de oplysninger, de vil have i PET. Der er ikke sat nogen grænser. Og her har vi altså en højesteretsdommer som formand. Jeg tror ikke, vi kunne have fået nogen højere placeret som formand for en undersøgelseskommission end en højesteretsdommer, der endda er udpeget direkte af Højesteret. Direkte udpeget af Højesteret! Vi har universitetsfolk, foruden at vi har Advokatrådet. Vi har formanden for de beneficerede advokater, Thomas Rørdam. Vi har tre universitetsprofessorer fra henholdsvis Københavns og Århus Universitet. Mener hr. Søren Søndergaard og hr. Holger K. Nielsen ikke, at de skulle være i stand til at stille de intelligente spørgsmål over for PET, når de møder frem i udvalget, der gør, at de på betryggende vis kan tage ansvaret for at lægge en betænkning frem?

Hr. Holger K. Nielsen siger igen: Når Norge kunne, hvorfor kan vi så ikke? Hvorfor kan vi ikke afhøre Anker Jørgensen, Kjeld Olesen, Ole Espersen, Poul Schlüter, Ninn-Hansen, you name it, en hel masse politikere inden for de

sidste 10-15 år? Jeg kan have svært ved at huske, hvis vi skal 20-25 år tilbage, hvad de hedder, hvem det var, man så skulle have til at sidde i vidneskranken. Hvorfor kan vi ikke det?

Og der vil jeg bare sige, at hvis der var en sag, hvis vi havde haft en efterretningstjeneste, der fungerede og arbejdede uden for lovens rammer og var blevet en stat i staten og arbejdede uden for de instrukser, regeringen havde givet dem, som det var tilfældet i Norge ved Lund-kommissionens nedsættelse, var det en helt anden sag.

Kommer den sag – som jeg sagde, man skal aldrig sige aldrig – ligger der et eller andet, der pludselig kommer for en dag, er det klart, at så stiller undersøgelserne sig i et helt andet lys.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg skal ikke trække denne debat i urimeligt langdrag, men blot sige til hr. Holger K. Niensens sidste bemærkning, at i 1. april-rapporten var det justitsministeren, der stillede et spørgsmål, og PET svarede. Det, der forekommer i Retsudvalget er, at Folketinget spørger, og PET svarer. Det er under alle omstændigheder PET, der skal svare, for det er dem, der ved, hvad der er foregået. Det må man da i det mindste håbe.

At Folketingets medlemmer ikke skulle være uvildige eller ikke i deres midte skulle kunne rumme personer, der var uvildige i denne her sag, mener jeg er en fornærmelse at sige. Der er masser af personer her i Folketinget og i Folketingets Retsudvalg, der stiller masser af gode og uafhængige spørgsmål til PET's forhold.

Jeg synes faktisk, at noget af det nærmeste, vi kan komme på en uafhængig undersøgelse, det er det, der foregår i Folketinget i fuld åbenhed, i fuld offentlighed og med repræsentanter for alle spektre i samfundslivet.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Det er sådan, at selv om jeg har fuldstændig tillid til alle de mennesker, der sidder i det udvalg, alle deres kvaliteter ufortalt, så har de jo altså ikke evnen til – og heller ikke muligheden for – hvis PET siger, at der ikke foreligger oplysninger om den pågældende begivenhed, så at gøre noget ved det, ligesom vi ikke har det i Folketingets Retsudvalg.

Når vi stiller et spørgsmål i Folketingets Retsudvalg, og PET svarer: Det foreligger der

ikke nogen oplysninger om i PET længere, så kan vi ikke gøre noget ved det. Og den eneste mulighed for at gøre noget ved det er f.eks. at tage kontakt til de mennesker, som arbejdede med det på det pågældende tidspunkt, og som ikke længere er ansat i PET.

Den mulighed eksisterer ikke; det er lige præcis den store forskel, og det var derfor, at man i tillæg til Lund-kommissionens kommissorium lige præcis vedtog, at kommissionen skulle have adgang til som domstol at afhøre vidner. Det var noget helt centralt, og det var noget af det, der gjorde, at man rent faktisk fik så meget ud af det, som man fik.

Det er det, vi har foreslået her. Det ønsker man så ikke. Nu prøver vi at se, hvor langt vi kommer ad den vej, som regeringen har udstukket, og så må vi konkludere på det på et senere tidspunkt.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Den fg. formand (Grete Schødt):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 34:

Forslag til folketingsbeslutning om styrkelse af forbrugerpolitikken, herunder oprettelse af Statens Forbrugerinformation.

Af Keld Albrechtsen (EL) m.fl.
(Fremsat 23/4 98).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Erhvervsministeren (Pia Gjellerup):

Regeringen fremlagde sidste år sin forbrugerpolitiske strategi for Folketinget, og som opfølgning blev der afsat 20 mio. kr. på finanslo-

ven for 1998 og følgende år, beløb, som i øjeblikket er ved at blive udmøntet i Folketinget. Endvidere blev der i februar fremsat to lovforslag, et om oprettelse af Center for Forbrugerinformation og et forslag om ændring af markedsføringsloven.

Lovforslagene bortfaldt, efter at de var blevet førstebehandlet, bortfaldt som følge af valget, der blev udskrevet umiddelbart efter. Jeg har til hensigt at gå videre med disse forslag og fremlægge lovforslagene muligvis i en justeret form for Folketinget til oktober.

Førstebehandlingen af de to lovforslag viste nemlig, at der kunne være grund til at tage en forhandling med partierne og med de relevante organisationer for at søge et bredt flertal bag de kommende love.

Derfor vil jeg her i dag sige til Folketingets partier, at jeg i løbet af kortere tid agter at indkalde partierne til drøftelser om de forslag, så vi kan udnytte det potentiale, der lå i de mange tilkendegivelser, der kom frem ved førstebehandlingen.

Det er derfor efter regeringens mening ikke særlig hensigtsmæssigt at gentage debatten fra februar. Den skal nok komme, når lovforslagene lægges frem igen til efteråret.

Men jeg takker Enhedslisten for interessen for forbrugerpolitikområdet. Den kom også til kende her i salen i februar måned, og derfor ser jeg frem til en drøftelse med partiet som led i de nævnte forberedelser til de kommende lovforslag.

Jeg synes, der er positive elementer i Enhedslistens forslag, som jo i sine intentioner ikke ligger langt fra regeringens egne tanker på området. Jeg tænker i den forbindelse på, at regeringen eksempelvis ønsker at tilføre yderligere ressourcer til Forbrugerombudsmanden. Regeringen ønsker jo også en bedre informationsindsats over for forbrugerne. Jeg kan blot konstatere med Enhedslistens forslag, at vi dog endnu ikke er helt enige om formen herfor.

Når regeringen alligevel ikke kan støtte Enhedslistens forslag, altså til trods for at vi på en lang række områder er enige i intentionerne, så skyldes det, at regeringen fortsat har tiltro til, at den forbrugerpolitiske strategi, som regeringen har fremlagt, i hovedtræk er den rigtige.

Som nævnt tidligere agter jeg altså at bygge videre på de lovforslag, der var til første behandling i februar måned, og som efter de politiske drøftelser med partierne vil blive genfremsat til efteråret. Og det betyder, at regerin-